

Изрази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф. на по године 3 ф. на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у адату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И БЪИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним
лицемима непосредно администрацији
„Глас Црногораца“ на Петњињу,
или отирањем новина на
коју Драго пошту; а коме је на-
ручнице, може се претплатити
преко г. Петра Радановића, из-
даци агента у Котору. Дошао се
шпу уредовити. Укупно се
не прабају.За оглаше плаћа се, по простору
који заузму на петита 7 новчића
од реда за први пут, а за сваки
даљи пут по 5 новчића. За оглаше
тебе и на дуже вријеме попу-
шта се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 27 јануара.

О новом француском Риботовом министарству „Н. Времја“ говори, да је његов општи карактер беспрочно умјерено републикански. У њему је узео г. Рибо неколицињу што се није јавио у борби, предузетој Дипломатском министарством против крајње левнице. Сам пресједник министарског савјета, као и нови министар правосудја госп. Трарије нијесу никад долазили до пуног прекида са радикалима. Ипак се сматра ово министарство прелазним. Пресједник републике и г. Рибо као да су имали искључиву цијелу, да саставе министарство, које ће се моћи одржати против крајње левнице, док се утврди буџет за текућу годину. Ако су то хтјели, могу бити задовољни резултатом. Што се тиче спољашности, присуство г. Ханиато-а у новом министарству јемчи, да не може наступити никакве промјене.

Г. Рибо међу тим примпо је отворено дневни ред у корист републиканске концентрације, за који су гласовали 329 против 89 заступника и тим је осигурао већину владину. За тим је г. Трарије подио предлог о амнестији за све осуђене због завјера и подухећа противу унутрашње сигурности државе и због прескијих преступа. За овај предлог је било 511 противу 7 гласова, тако се може рећи, да је примљен скоро једнодушно, те се г. Рибо не може бојати прекора због ове уступке радикалима и социјалистима.

Но радост крајње левнице није дуго трајала. Онда пошто је био примљен предлог о амнестији доста јака већина, 284 против 165, изразила се противу реформе пореза, што траже радикали; на је затим примљен предлог католичког свештеника Лемпра који је тражио, да влада измијени дисциплинарне мјере, постојеће против чиновника и духовенства. Тако се види, да су умјерени републиканци опет одржали побједу над радикалима и социјалистима.

Што се тиче посланице новог пресједника републике г. Фора, она је учинила у опће добар утисак. Постављен на високо звање главе државне парламентом — вели „Н. Времја“ — који је његов претходник отворено укорио са недовољне му указане заштите, г. Фелике Фор морао се ограничити ефектним општим изразима о пужди слоге међу републиканцима и о својој одлуци оправдати поклонено му повјерење.

Из Петрограда дошло нам је већ брзојав важну изјаву младога Цара, која ће ућутати све оне који су до сада говорили о уведењу парламентаризма у Русију. Цар је примио велику депутацију од свијех сталежа и области из унутрашности, којој је ове ријечи изговорно: „Ја сам радостан, што видим преставнике свијех сталежа, који су дошли да ми изјаве вјерноподанничка осјећања. Вјерујем у некрепост тих осјећања, од некога урођених у свакога Руса. Али ми је познато, да се је у последње доба чуло у извјеснијем земским скупштинама гласова људи, занемених бесмисленим сновима о учешћу преставника земства у пословима унутрашње упра-

ве. Нека сви знаду, да ћу ја, посвећујући све силе народном добробању, чувати начело самодржавија тако чврсто и постојано, како га је чувао мој незаборављени отац“

Тако ће умукнути и сви они спољашњи тобожњи пријатељи, који су се бринули, да усереће Русију парламентаризмом.

† Н. К. ГИРС.

Послије тешке и дуге болести преминуо је у Петрограду државни савјетник и сенатор Н. К. Гире, који је тринајест година заузимао тешко и одговорно мјесто министра спољних посала.

Поклојник потиче из шведске фамилије, која је прешла у Финландију, где се родио г. 1820. Пошто је свршио науку г. 1838 ступио је у службу азијатског департамента министарства спољних посала, а г. 1841 наименован је за млађег драгомана при консулату у Јаси. За вријеме угарске кампање био је дипломатским чиновником при генералу Лидереу у Трансилванији. Г. 1850 постао је секретарем руске мисије у Цариграду, следеће године управљао је руским консулатом у Молдавији, а г. 1853 био је наименован директором канцеларије графа Киселјева, руског пуномоћног комесара у Влашкој у Молдавској. За тим је био генералним консулом у Египту, на у Влашкој и Молдавској, и за тим званреднијем послаником у Техерану, Верви и Стоколу. Год. 1875 био је наименован за сенатора и помоћника министра спољних посала, и као такав управљао је азијатским департаментом. За то вријеме водио су се живи односи с Инглеском односно средњезапајатских посала и Китаја. За вријеме отуђења књаза Горчакова у течају г. 1876—78 он је управљао министарством; а г. 1882, послије смрти књаза Горчакова, био је наименован за министра спољних посала. На томе мјесту покојник се заузимао да мир одржи са сусједним државама. Убјеђени партијет традиционалног пријатељства са Прусијом и Аустријом, присуствовао је састанцима Царева у Александрови години 1879, у Данцигу г. 1887, у Скрјевицама г. 1884, у Кремљу г. 1885, и год. 1890 у Парви. Прије састанка у Скрјевицама, Гире је одио у Беч и у Фридрихерује, где је његова ријеч са Бисмарком и Калнокијем много помогла обновљењу пријатељских односа с Аустријом а особито са Њемачком.

Ипак, покоривајући се вољи покојног Цара и јавном мњењу, Гире је учинио одлучни корак к зближењу с Француском, које се завршило тулопеким свечаностима.

Носио старих дипломатских традиција — вели „Ново Времја“, по ком ове податке доносимо — био је Н. К. Гире ревнији заштитник пријатељских односа са Прусијом и Аустријом, и у најновије доба старао се да изглади неспоразумљења, која су грозила уништењем традиционалног пријатељства, поколебаног цијелијем редом догађаја. Трговински уговори с Њемачком и с Аустријом били су завршетком његовог германофилског рада.

Овом кратком карактеристиком петроградски лист завршује некролог Н. К. Гиреа.

ДОПИСИ.

Оцињ, 14 јануара 1895 г. — Дан св. Саве у овдашњој опш. школи прослављен је највећашње. Које мушких, које женских бијаше присутно преко три стотине особа. После службе Војке кренула се литија: најприје ученици и ученице са својим наставницима, шетајући светосавску пјесму, за овим свештеник, на његово Високопроевангенство госп. Митрополит Хаци Сава Косановић, на цијело овдашње чиновништво и многобројни народ. При излазку из црквене порте литија се уве личала — њој се придруже многе особе римокатоличке и мухамеданске вјере, те силај народ напуни дунком учионицу школе где била прослава, и школка авлија бијаше дивно украшена: канија школке

авлије бијаше обучена лавориком и украшена српским тробојницама; од каније са обје стране вођаху лаворови етубови до школке врата, на којима се лепршаху српске народне тробојке; школка врата бјеху украшена лаворовим вијенцем, а више њих бијаше слика св. Саве такође у лаворовом вијенцу; а више врата учионице, бје је била прослава бијаше слика Њихових Височанстава данашњег српског владајућег Гоенодара Књаза Николе I и Ђвигије Милене такође у лаворовом вијенцу, а украшена срп. нар. тробојкама.

У учионици више аетала, бје је оид. свештеник извршио водоосвећење бјеше слика св. Саве у лаворовом вијенцу, а тако и друге слике по дуваровима. При доу учионице бијаше подигнута „била“, украшена лаворовим гранама и вјенчевима те изгледаше као неки гај.

Овдашњи свештеник г. Ј. Вујановић извршио је водоосвећење и присутни царод окрочио водицом, а одмах за тим изведен је програм свечаности, који гласи:

1. Тешкоће рада св. Саве на про-свјетном пољу, говорио А. Јовановић учитељ. — 2. „Св. Сави“, декламује П. Војводић ученик IV раз. — 3. „Ускликимо“, пјевају ђаци II, III и IV разреда. — 4. „Спазиште“, декл. И. Шабан уч. III раз. — 5. „Долито тутје“, пјевају ђаци II, III и IV раз. — 6. „Српска војска полази на Косово“, декламује Ђ. Војводић ученик IV разреда. — 7. „Воже братиметва“, пјевају ђаци II, III и IV разреда. — 8. „Путник“, играју С. Рајковић, П. Војводић, и Ј. Петровић ученици III раз. — 9. „Гдје је моја домовина“, пјена сам Вукановић и хор II, III и IV разреда. — 10. „Млади немар“, играју Ј. Новаковић, Вујановић и Вукановић, ђаци I раз. — 11. „Циц“, пјевају с мимиком ђаци II раз. — 12. „Црногорцу“, декламује Ђоко Поповић уч. II разреда. — 13. „Химну црногорску“, пјевају ђаци II, III и IV разреда.

У опште цио програм дивно је изведен, и на приетне учинио велики утисак, особито „Млади Немар“ Змајев и „Путник“ Прерадовићев тако је дивно одиграо, да су многим од приетних наћерате сузе на очима.

Овом приљком даровао је г. митрополит Хаци-Сава Косановић 5 фиорина опоме ђаку, који је главну улогу играо у Прерадовићевом „Путнику“, а на новој години двојици најсиромашнијих ђака по 5 фиорина.

Хиљадил се оваки, којима су на срцу и души млади и сиромашни српци, на их потномажу. У то мме најердачине је благодаром г. Митрополиту, који се у више прилика сиромаша сјећа и потномаже их.

Овим путем благодаримо и нашим г. г. учитељима А. Јовановићу и М. Буришићу, за овако лијеп програм светосавске прославе и на њихов тачан и усердан рад око настављања и васпитања наших синова и ћери.

Бесејда учитеља Јовановића била је с разлогом похваљена. Она је кратка и јаена и на приетне учинила јак утисак. Један од приетних.

Књижевност, умјетност и просвјета.

† ЛУБОМИР НЕНАДОВИЋ.

Стари борци за велику мисао српску на књижевном као и на бојном пољу, који су васпитали наш нараштај и нараштај који настаје, један за другим остављају нас. Иза Новице Церовића оми дан преминуо је у Ваљеву, своје родноме мјесту, и његов вреник не само по годинама, него и по личнојем врлинама, по родољубивијем дјелма, а особито по жаркој љубави према Црној Гори и њезијој Владарској Кући.

Када оваки људи довршују свој четити живот, који нас је патриотски одушевљавао, којим смо се понаели, бољно осјећамо неку празнину, неко сиротињство; осјећамо као да се одваљно један дио од нашег народног тајела, — као да се одијело који ступ његов! А милошта наша осјећа

се немоћна, да њихов свјежи гроб, како би хтјела, обасне признањем.

Љубо Ненадовић је почео да обрађује српски Нарис са Владиком Радом и с Франком; на је наставно тај рад са читањем јединим нараштајем пјесника, до последњег свог часа, вазда као апоетод свега што је лијено и кориено, — што удара темељ бољој српској будућности.

Свој богодани дар, своје стечено знање и некуство, са свијем жаром своје племените душе и великога срца улагао је постојано у нашу књижевност, која даје правац народу, и која му битисање јемчи; и плодови његовога проевећенога ума и и благородног срца, изражени његовијем слатким језиком и течнијем стихом, долазе у ред темељаца, на којима се подиже неспорна будућност наше народне индивидуалности.

Скроман пјесник овако се разговара са својим пјесмама:

Ви сте спомен оних мојих часа,
Када пјехав на' туђих на гласа;
Када гледах валовито море,
На' како се дије војске боре.
За то хайте нек нас пјетар поел
И гдје с' пјева, и гдје с' суза роел;
Гдје се игра, гдје се вино пије,
Гдје с' почива, и гдје с' битка бије;
Од свачега, макар и малена,
У вама је шара уплетена.

Даље им говори, да се приправе укоре споети, јер

Свако око све друкчије гледа:
Људско срце ирепуно је гледа,
Ви нећете дуго вјека бити,
Забјено ће земља нас покрити...

Није тако, наш драги пјесниче! Док буде Срба, твоје ће се пјесме радо читати са пјесмама најбољих наших пјесника; на и ако се остваре наши снови, ако се наша књижевност изједначи са књижевно-етима великих јевропских народа, и тада те Срби неће раздвајати од твојих најбољих сучременика, с којима си почео крчити ледину и претварати је у цвијетну башту.

Прошло је читаво по вијека, од како је Љубомир Ненадовић почео да ради на српском књижевном пољу, уз ревнино вршење дужности, које му је отаџбина повјеравала у почетку свог културног разиња, као човјеку свестрано образова-номе по јевропским универзитетима, и као ениу знамените и заслужне породице у ослобођеној Шумадије; и педесетогодишњицу његовога плодovitнога рада Српство је прије три године с одушевљењем прославило како у Биограду тако и на Цетињу; а народна скупштина у Србији, поред несејке, коју је узивао као начелник министарства просвјете, уз аплаудирање цијелог Српства, одредила му је још 4000 динара на годину као заслужноме пјеснику.

Овим засебнијех издања појединијех дјела, „Задруга штампарских радника“ у Биограду издала је први пут сва скупљена Ненадовићева дјела у дванајест свезака, пријећ осамдесетијех година, под насловом „Књиге Љубомира И. Ненадовића“; а г. 1892 почело је излазити друго поправљено и умножено њихово издање под насловом „Цјелокупна Дјела Љубомира И. Ненадовића“, издадом издацире Ђ. Јоксимовића у Биограду, о ком смо ту скоро говорили.

Његове су мање пјесме лирске, чешће с патриотско-дидактичком тенденцијом; а виши епоси су епски, међу којима прво мјесто заузима „Држениновић Војни.“ Одликују се све тешкијем стихом и простијем отпном, без декламација и артифицијалности, често протване филијем умором и прошијом. Узмите наипрливу пјесмицу његову „На гр бу слијеног Буре Милутиновића,“ која је за вријеме Карађорђевог устанка про-

посно кроз турске земље писма, сакривена у гуелама, између Србије и Црне Горе. Како је то проста пјесмица, а колико је речено у овим два стиховима:

Без омију тражио сам роду
Да прогледа, да види слободу!

А његова „Попара“ стоји уред са Шилеровијем „Звоно“ и Сундичићевом „Вршидбом.“

Његова писма из Немачке врло су поучна и занимљива; у писмима из Италије испреплетени су посљедни дан и нашег великог пјесника Владике Рада, и за то остају од трајне вриједности; а његова писма о Црногорцима колико по важности самог предмета, толико по њиховој књижевној вриједности долазе међу најбоље радове у прози посљедњег доба наше књижевности.

*

Истакнућемо само једну црту Пјесникову.

Црна је Гора била још од Муницикога и Бранка свијема српским пјесницима идеал у патриотским подвизима и свети њивот са косовским амантима; али је Љубомир Пенадовић у томе одушевљењу према српском Арарату — како је назвао Ловћен — све надмарио; тако су његове патриотске струје најгласније, када о Црној Гори звуче; што више рекамо, да им је Црна Гора, ако не искључиво, а оно најдраже миљенче.

Остављамо Љубине пјесме из посљедњег нашег рата, свакоме познате; да видимо како га је одма из почетка Црна Гора заносила. Прије свега треба да кажемо, како је пјесник Српство схваћао. Своју „Попару“ завршује конетативом, да сада имамо три Србије: војводину, кнежевину и Црну Гору, које су показале своју одлуку, да своје бране, на Мишару, Србобрану и Грахову.

Сви ми знамо шта смо били
И шта ћемо опет бити,
Те нећ жеље не моримо
У грудима нашим крпiti.

Те позива, да се упознамо и сложимо, и за срећу цијелог Српства један другом руке дамо. Одавна смо се растали и разишли од Косова до Будима, те се с временом отуђили један од другог. Је ли Србији? не гледајмо ма е' у Кини он родно.

Отчаство нама свија,
Чујте, то је српско име!
Гдје е' говори језик српски
Ту туђинцем не зови ме.
Гдје е' у славу општу српску
Ружиног вина пију чаше;
Проклет био ко спомине
Оне рјечи: наше наше!

То је пјесничко патриотско становиште, с кога као Шумадица тако оду-

шевљено слави Црну Гору и њезипе Господаре. Тако у епјеви „Дојчиновић Војни“ споминувши пропаљу српску славу, тугује како је послје Косова свуда завладала тешка туђа рука.

Све су српске земље у туђина руци,
Дашман их латани, а турче их Турци.
До једна мала Црна Гора стоји;
Као Нојев ковчег потопа е' не боји.
С оружјем у руци од Видова дана
До данас је она славно одржана.
Црна Гора мила! Свака твоја стјена
Споменик је српског јуначког спомена;
Ти си олтар свети, на ком жртве пјечне
Горе непрестано за Србе несречне;
На српскоме небу јарко сунце ти сп,
Које јоште нагда потамнило није.
Црна Гора света, аоро нашег дана!
Наравно српска без турског фермана!
Тебе ја поздрављам са свакоје краја,
Осим тебе нема српској души раја.
Свуда смо пошени судбином опором,
Свуд смо притјесњени као црв под кором.

На опишејући Црногорце као косовске јунаке, овако завршује:

Црногорац сваки сав сијет сажалева,
Држи само њега да сунце огрјена,
Сваки Црногорац свјестан је те ереће,
За живот не мари, ал' робоват неће.
У свој Црној Гори и по свој Цетињи
Та сваки је дичан ко лав у пуетњи.

Видимо ове стихове из заноснога описе Цетиња што пјесник егвалу Обраду на устима; ту је манастир велики са ордом Ивановијем; ту њивот св. Петра, којим се закљиче свака српска душа од Скадра до Невесиња; ту звона мила што од Косова нијесу ућутала; ту се најпослије опишеју како Господар долази са бојнога поља, па се и сунце уставило да се са Ловћена нагледа тога дивнога призора!

Само усхићена пјесничка душа жаром најчистијег патриотизма могла је у оно доба тако схватити скромно Цетиње; и умичим не помућен одати такво признање овој „земљи светој од Косова никим не отетој.“

Још г. 1854 Књазу Данилу пјева храбрећи и подржавајући га у његовом прегалашком духу.

Мала је твоја област и земља,
Али си славом велики ти;
И твоја света, велика жеља
Створи те смо ти одани сви.

Срећно си твоју славу почео,
Мудро си бранио Душанов род;
Одуји страшној ти си отво
Надежде когву, слободе брод.

Слатка је радост Србина сваког,
Кад се спомене имена твог;
При свакој слави имена крсног
За твоје здравље призива е' Бог.

Ти си нам, Књаже, утјеха цигла,
После Лазара црви си ти;
Тобом се туга с Косова дигла,
Па те гледамо данаске сви.

заштићени и више не би имали никада са судом посла.

Цар руски прими к срцу њихову молбу и пошље писмо Султану у коме га замоли да учини могуће олакшице Атоским манастирима, нарочито Хиландару и Руску. Поред тога даде калуђерима препоручително писмо и дозвољу да могу кроз цијелу Русију слободно ићи и милостињу кунити. 1557 г. врате се калуђери у св. Гору и допсеу суђом од цара добивени 500 рубаља дивну завјесу за двери, више богато из везаних црквених одежа, десет икона сребром окованих и црквених књига. Царевић Иван подари екуменијен дијекс за професору, а брат царев кнез Ђорђе Васиљевић 50 рубаља. И најзад Старици добиле новаца за путни трошак. Од тог времена више су пута слале милостиње из Русије по нарочитим царским изасланицима.

Цар Иван грозни узар 1584 г. и на престо царски дође син његов Теодор Ивановић, који је по примјеру оца свог веома волио српску лавру, потврди једном грамотом придворије и покљони манастиру потребно црквено одјејаније.

У хрисовуји од г. 1591 наводи се, да је први патријарх московски Јов дозволио архимандриту Хиландарском Григорију са браћом да могу у свако доба кунити милостињу по цијелој Русији. Цар Теодор врло је радо имао Григорија и повјерао му старање о оправци манастира св. Пантелејмона и Русика.

Од његова насљедника на престоу руском Бориса Теодоровића, чува се у Хиландару од г. 1603 грамата са златним полатом, у којој Борис потврђује све пређашње поклоне, а од хиландарских калуђера тражи, да за њега, царицу Марију и дјецу чинише молитве, као што је у књизи читуља наведено.

Послије вишегодишњег међувладања г. 1613, заузео руски престо Михаил Теодоровић Вољанов и владао је до 1645. Од

Тако наш пјесник схваћа велики дух оне „муње суве из облака, чуда људи и јунака,“ како је Књаза Данила камиње назвао Књаз Пјесник; Књаза Данила, који је Каћанскоме лиру тако уздрмао, да га је најљепшом пјесничком славом овјенчао; капо ти онај, који је „заиграо све српско коло, коло охоло.“

Друга Љубова пјесма у славу Књаза Данила послје Граховца: „Пружило се поље равни,“ тако је погодила народни дух, да се данас пјева међу Србима, особито по приморју српском, као народна пјесма; исто као што је постала народном пјесмом она лијена његова пјесма у славу Књаза Николе: „Долећела два анђела, оба од Бога.“

Али се најјача свеза између Љубомира Пенадовића и црногорских Господара огледа у оној пјесми посвећеној Владици Пјеснику „о новој години 1852-ој.“

И још не знам за киме сам 'вако
Ја тужио ка' за тобом јако:
Ако већ-да за Косовом равни
И за оном Обидињем славним;
Ал' у њему ти си се огледо,
Бог за њега тебе нам је предо.

Хеј владико наше сунце јарко!
Леко л' грану, али траја кратко.
За овебог мало је Србина
Што си сјао двадесет година....

Ко год срце имаше у груди
Морао је сваки да те љуби;
Гроб твој свако ће сузама да роси,
Који знаде Српству био што си.

Што је добро, што је лепо било,
То у теби све се сједило.
Ко те чуо на десетих уета
И томе си узбудно чуства;
А ко зна те, које с тобом био,
Тај у теби све је изгубио.

Ти младосна ова моја лета
Кући врати из туђета свјета:
„Хајде дома, доста е' путовао!“
И ја сам те ово послушао....

Добро л' какво учини од сада,
Твојој души нека је награда!
Јер без тебе и без твојих рјечи
Ја сам хтно у немарност прећи;
Путovati видит' свјета мало
Па живити са „што ми је стало.“
Јер свуда је веће мени било
Свако дјело жучем вагорило;
И већ мишљах и држах доиста
Побудит ме да не може ништа.
Ал' ти сам, једини на свјету,
Ободри ме к новозе полету.
За то сада кад си ме навео,
Те сам опет писати почео,
А ти дај ми — не питам ти круне,
Та због круне многи рано труне —
Него дај ми само твоје цјели:
„Добро чинит' за народ васцјели.“
Учини ме само да насљедим:
„Да за Српство ја ништа не штедим“

Најљепшија апотеоза, пристојна великом

нашем пјеснику; најплеменитија харност којом је могао његов гроб украсити!

Сјећам се, овоме је слично Љубо писао негда седамдесетијех година са Цетиња у Котор већ покојном српском пјеснику Ђорђу Срдићу, пошто је влизао на Ловћен, на гроб Владике Рада, а наиме, да је из мртвијех на нов живот ускренуо; и збиља је отада опет почео радити, те нам је лијеног плода тог новог рада оставио, по онијем Фошковијем стиховима:

A egregie cose il forte animo accendono
L'urne de' forti, o Pindemonte; e bella
E santa fanno al peregrin la terra
Che le ricenta

* * *

У нашем јадном опћенародном стању народне раздробљености; к томе под утицајем елементарна, којима није по вољи ни наша душевна заједница; књижевност нам је једина котва спасења. Док је српски народ већином под Турском био, нашој душевној заједници није опасност пријетила. Ту су били наши манастири, четири од сваког лукавог утицаја са стране, гдје се народ сакуљао; ту су били српски обичаји, које нико није тражио да истрјеби; ту су биле гусле, које никаква сила није ломила; ту су биле наше народне пјесме, које нико није цврљино. И то је све држало раздробљене и расијане Србе у душевном јединству. Али је провјета мач, који са обадвије стране сијече, и она сијече те везе нашег јединства; ал' у пагнаду даје нам књижевност. Што може патриотска књижевност народу раздробљеноме помоћи, то нас Италија учи; али само патриотска! Јер има и друге врсте књижевности....

Ако је све ово негина, онда ћемо тек моћи оцјенити рад нашег Љубомира Пенадовића; онда ће народно признање све више расти на гробу шумадинског пјесника, који је братеку везу кроз цео свој живот сповао и оставио између два главна стожера српска — између Краљеvine и Кнежевине српске. Т.

(Прослава Савина дана у Н. Саду.)

Овај дан се слави пристојно по цијелом раскомаданом Српству, и може се рећи, да Свети Сава српски душевно најчистији није уједињава и данас бар све православне Србе. Послије св. литургије у Н. Саду се по старом обичају наставља свечаноје у српској великој гимназији, а послје подна се држи свечана сједница Књижевног Одјељења у Српској Матици, матери свих словенских матица, на којој говори који члан Књижевног Одјељења у славу којег свог покојног члана из посљедње године. Ове је године ова свечана сједница у толико значајнија, у колико је др Полит-Десанча, један од најгласнијех првака међу Србима у Аустро-Угарској, гдје је раздор између Срба и Хрвата постигао

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

МАНАСТИР ХИЛАНДАР.

(Наставак.)

Игуман хиландарски Пајсије г. 1550 оде са три старца у Москву цару Ивану Грозном, поднесу му на поклон св. иконе сребром оковане, крст св. Саве Немањина и мошти првомученика Стефана. Цар их лијено прими и наклони са сдуна молбу њихову коју су му за помоћ подијели. У молби се описавало зло стање светогорских манастира. Манастири су били задужени, зграде манастирске нарочито хиландарске у крајње запуститом стању. Манастир је задужен због великих и тешких дација те су принуђени били за пенлату дуга да све сребро и злато као и многе старине заложу код турава и јевреја. Ипакдуд нијесу могли очекивати помоћи, јер је имаће манастиреко на које су навлачили тешке дације у турским рукама. И калуђери налазећи се у овакој биједи и невољи, хтједоме се разићи и манастир напустити; али се побојаше посљедњег суда Божијег и ријешили се да остану у манастиру и да своје своју судбу на ма колико горка била. У земљама од којих је манастир помоћ и потпору добијао не бјеше домаћих кнежева — е тога су остављени били сами себи и божем закриљу.

Изложивши све то, духовници хиландарски молише цара да ише сузатаму, да не тражи од њих пореза, да их његови људи не нападају и не заостављају, и да им зимске пашњаке, који им грца одушеше, порвате. И саме турске судије рекосе нам (говорачу цару калуђери) кад би Московски цар ишао нашем Султану, не би вам тражили порез, вратили би вам одуше пашњаке патраг; ваши би имања судови утврдили, и тако били би потпуно

Михаила измоде хиландарски калуђери, те им по ново грамоте потврди. Као дар од стране манастира одијелише му икону Спаситеља и замолнише га да буде милостив, да поправи и обезбједи манастир, наводећи да се од зликоваца не могу бранити и да ће им све манастирске драгоцености одијети.

Од Петра Алексејевића (доцније Петра Великог) хране се и данас двије хрисовуље од г. 1684. Прва гласи да хиландарци добијају годишње 101 рубљу вирије од њихова дворца у Москви, који су манастиру поклонили ранији царев руски, јер су тамо становали патријаршески ијевачи; друга потврђује старе грамоте што се тиче купљења милостиње. Ово је посљедњи доказ узајамне везе између Хиландара и руских владара — јер се доцнијех у манастиру не налази.

По поред све новчане помоћи из Русије Хиландар је ипак у другој половини 17 вијека био толико задужен, да су га калуђери морали напустити и разићи се. По истеку неког времена пријави се у Кареји богати трговац млетачки — Србин, брат Игумана Симеона и он изјави, да је вољан све хиландарске дугове исплатити, што је занета и учинио. Доцније се и сам покалуђери и добије име Никанор. Хиландарци га сматрају као другог ктитора и сваке године држи се за њега панахида (свечани спомен.) Никанор је не само исплатио дугове манастирске, но и манастир поправио, спровео водове по свима здањима манастирским, па и на највишем сирату Милутиновог пирга, и снабдио манастир потребама нужним. Никанор је умро 1685 године.

1722 године изгоре југоисточни дио манастира. Ватра се појавила из црквено-новог става. Тада су на жалост многе древне стародревности изгореле, јер је ризница, гдје се чувају црквене одежде, разне црквене потребе, књиге и писма,

изгорела и све ватра прождрла. Па и сама црква бјеше тада у великој опасности, пошто је зграда, која је горела близу ње била; и само се великом труду и пожртвовању калуђера има заштити, те и њу пламен не прождрије. Између осталих документа изгореле су и хрисовуље цара Јована Ватацкија, којима се доназује истинитост часног крета, од којег је један дио поклонио св. Сава кад га је у Никеји походно приповратку из Јерусалима. Доцније су хиландарци тражили и добили потврду о истинитости ове еветиње од патријарха Самуила г. 1768, који са цијелим синодом потврђује, да је свети крст, који се чува у Хиландару, онај исти, кога је цар Јован Ватацкије поклонио и његову истинитост хрисовуљом потврдио. Поклоњено парче светог дрвета било је 79 драма и 20 зрна (240 грама.) Од њега су направљена два крета, један већи, други мањи, и оба се чувају у манастиру.

Г. 1744 посетити Хиландар руски путописац „Варски“. У својим путописним бивенкама хвали хиландарце и вели да је нашао манастир у добром стању, да монаси живе примјерним и скромним животом и да је тада било око 40 калуђера већином Срба. Веома бјеше очаран велељепношћу храма, те га ерани е небом; у путопису навео је десет разни особина и љепота храма хиландарског, којима надмашује све светогорске пркве.

У другој половини 18 вијека послје ратова настану тешке и ошаке посљедице које су највише осјетили Атоски манастири. Прије свега из Русије престану милостиње долазити, што су сви атоски манастири осјетили. Усљед тога морали су себи помоћи на другој страни тражити. Слали су монахе по балканском полуострву да траже помоћи; који су покретали мисао да знатнији и имућнији људи иду у походе светици задужбенима. Грчке владике још унућиваху словенске калуђере, да бугарски народ

свој врхунац, говорио у славу једног Хрвата, непрежаљеног Рачкога.

О тој сједници пише новосад. „Вралик“: Још прије 4 сата, почела се купити у великој дворници „Матице Српске“ многобројна одабрана публика, у којој осим овдашње интелигенције видјесмо много гостију са стране. Међу осталима бјеху ту од Хрвата: честита старина г. Илија Окрутић, опат и парох петроварадински, г. Јован Хранидовић, грчко-католички окружни прота и парох новосадски и г. Мажурадић, ритмајстер улански. У дворници није остало ни једног празног мјеста, а многи нијесу могли ни да стају у дворници, него су морали остати у предсобљу. Морамо нагласити, да су у особито лијеном броју дошле на ову свечану сједницу књижевног одјељења наше Српике, које су тиме показале, да се интересују за лијено и научно.

Мало после 4 сата отворио је сједницу књижевног одјељења председник „Матице Српске“, г. Милош Димитријевић; у кратком говору поздравно је публику, која је дошла у тако лијеном броју, и позвао г. дра Мил. Полита-Десанчића, да заузме говорницу и држи свој говор у спомен дру. Фрањи Рачког, почасном члану „Матице Српске“ и члану књижевног одјељења.

Др. Мил. Полита-Десанчић је на то у живој ријечи (без рукописа) држао свој говор, који је присутна публика са највећом пажњом слушала и који доносимо на другом мјесту овог листа. Говор се г. дра М. Полита одликовао богатим садржајем и родољубивим жаром. Поред тога видјела се у говору топлиота и пријатељски осјећај, који је г. др. Мил. Полита-Десанчић његово према свом покојном пријатељу, којег је мисли и жеље имао прилике да упозна. Кад је г. др. Мил. Полита-Десанчић завршио свој говор, захорило се у дворани бурно „живно“, а председник „Матице Српске“ је предложио, да се говорнику на његовом лијеном и инструкторном говору уведе у записник захвалност, што је књижевно одјељење једногласно примило.

Кад се стинаше узвици одобрањања, устаде прота Јован Вучковић, прив. ректор богословије, и саопшти да је П. Св. српски патријарх Георгије послао „Матици Српској“ 750 фор. а. вр. да се од тога упишу за чланове „Матице“ са улогом од 50 фор. српска богословија у Ср.-Карловци, српска велика гимназија у Карловци, српска велика гимназија у Новом Саду, српска семинарија у Сомбору, Павраца и Карловци, и да се од заосталог новца допуну чланарина патријархова, који је још као сомборски прота положио у име чланарине 50, те да му чланарина износи 500 фор. Цијела публика је на то узвикнула: „Живно српски патријарх!“ и књижевно одјељење је с радошћу уврстило у записник захвалност Његовој Светости на том племенитом дјелу.

(Претплатни позив.) Г. Архимандрит Фирмилијан, ректор и професор биоградске богословије издао је следећи позив претплатни:

Прошлого лета превео сам с грчког и штампано „Хришћански дом“, од Ивњата

Моєхаћа, професора па Атинском универзитету. При првом штампању ове књиге није било претплатнога позива, а неколицина пријатеља распродали су је прије, но што се у еским нашим крајевима и дознало за њу. Сад се „Хришћански дом“ у велико тражи и на молбу пријатеља ријешено сам се, да штампам и друго издање.

Цетињски лист „Просвјета“ у свесци за мај пр. год. доноси о „Хришћанском дому“ оваку оцену:

„Пошто смо прочитали ову књижицу, она је у нама побудила таково убјеђење, да је морамо назвати златном књигом. Сви су вишеименовани чланци такови, да би их ваљало у златне рамове ставити од првог до последњег слова. Све је у њима мудро, проучено и зачињено духом јеванђелских истина, без bigotизма и свакога вјерскога занесености; да, и сами та слог и облик њихов плијени и удивљава. Писац до цета снага у број оних људи, за које се може казати да су учитељи човјечанства. Свака кућа хришћанска, која вјерује у светињу хришћанскога брака, била она православна или католичка, морала би ову златну књижицу имати. И сваки отац, свака мајка, сваки син и свака ћерка морала би је на изузет научити и често из ње понављати драгоцене оне изреке, којима се потпуно дјети свака рана и мана у хришћанском дому и породици, а кроз то лијече се и недостатци и заразе у задржном грађанском животу. Отац Фирмилијан дакле, учинио је велику услугу не само Српству што је ово златно дјело, које вриједи колико ма која најбољешња књига, превео онако разговјетнијем и чистијем српским језиком, баш у садашњем тренутку, кад се је породила велика збрка у мислима наших домова и породица, грађана и држављана... Ова нам књижица долази као најваљавија од Бога мана, да нас укристијени већ од пунога моралнога глада обамрле и да нас богато напита оживљујућом пићом небесне кршћанске благодати. Само са оваквим зрелијем начелима може се повратити онај живи дух у наш народ, који је потрпел заразама западне културе, заразама обмашиног материјализма и бесавјесног атеизма. Кад читам ову књижицу заплићени смо као сладомћу говора светог Златоуста или Илије Минасеса, као разборитомћу Смајлеовом, као једином Манзоповом и као освједоченом великога ап. Павла... Ова преблагословена књига написана је и окрпена зрљем чистотога бисера и сјајнијех дијаманата. Оваке књиге дајмо у руке нашем народу, и тада ће нам одиета процвјетати породица, друштво и држава.“

Послије оваке оције општеуваженог уредника цетињске „Просвјете“ г. Ј. Сундичића, мислим, да је сувишна свака друга ријеч о препоруци „Хришћанског дома.“

Књига се већ штампала. До краја јануара брће готова. Цијена је за претплатнике само 50 пара дин. (или 25 новчића — за Аустро-Угарску — без поштарине.) Скупља чима је 16-та књига за труд. Претплата се позлаже у најријед и шаље потписаноме

(Позив на претплату.) МАСТА, једина дјечји лист у Србији, отпочела је и

поучавају у вјери, јер је толико био запустел немајући народних свештеника да су се читаве породице бугарске турчили. Хиландар у скоро доби у свакој веој вароши Македоније, Бугарске и Тракије по једну кућу или метох, у којима су по један и два калуђера етавовали.

Чудновато да у Србији Хиландар није никада имао својих метоха, можда с тога, што Хиландар прихватише Македонци и Бугари, јер српски младићи нијесу долазили да поуче преробене редове својих земљака, Хиландар се још у то вријеме побугарио. Кад је у почетку 19 вјека Србија ратовала за своје ослобођење, бјеше се еским заборавило, на српску Лану, јер се сва снага народна морала употребити да се земља од свирена непријатеља ослободи.

Грчки рат за ослобођење 1821 до 1830 бјеше за Атошке манастире такође пуи беде и несреће, јер су се грчки калуђери у свима манастирима Атошким на и у Хиландару потпуно сложили са устанима и указивали им сваку могућу помоћ, с тога је и Хиландар због тога много пострадао и претрпио. Солунски Паша Абдул-Убид, бјеше послат у Свету Гору, да заузме манастире и да спречи помоћ грчким устаницима. Сваки је манастир добио извесан број мухамеданских арнаута, које су морали надржавати. Хиландар према свом положају бјеше први на реду при напалу и све чете арнауतेке тражише у њему одмора. Но хиландарским шумама бјеше се склопило околни народ, док најзад не би принуђен да се својим опљачканим кућама врати. Сви се калуђери разбјегоше нарочито млади, које су турци тражили да их иструрче; само је неколико старих остало, који су велике муке претријели.

Манастир изгуби сву стоку, поља осташе не урађена, виногради неорезани, и тек пошто за војску несташе хране онда непријатељ напусти манастир; али прије

тога опљачкаше и распродаше све што је манастиреко било. Штогод калуђери собом не одијеше или не склопише, опљачкано је, на најзад бјеше наређено да се и манастирски Метоси продаду. Све што је у манастиру и у околини било од дрвета, развађено је и употребљено на гориво. По одласку војске остала су згариста и пустиша. Манастирска библиотека је неким чудом сачувана те не поста жртвом душманске свирепости. Мора да се библиотека налазила у неким мрачним споредним ћелијама, у које турци нијесу хтели улазити.

Пошто су се калуђери разбјегли, нађе дужност на мисреко свештенство да се о судби и унапређењу манастира брине. Неки број калуђера развије се по народу, да би могли дознати: гдје се и код кога манастирске ствари налазе, да ли бјеху исте заложене или у бесцење продате. Два велика свијетљака од метала нашла су у Сересу, а два друга исте величине чак у Трнову, које вратише у манастир. Са свих страна долазила је милостиња манастиру у новцу, храни и етоци.

После девет година сјеверна страна Хиландара већ се поче обнављати добровољним прилозима Срба и Бугара и до г. 1846 би обновљен. Да не бјеше ш едре помоћи Срба и Бугара манастир би прешао у грчке руке и данас би био грчки манастир, јер бјеше одвѣс голема невоља и судбина Хиландара гора по онда.

У прољеће 1855 г. упаде чета наоружаних војника из Грчке и Алжикије да побуди тамошњи народ против турске; вођа њихов бјеше Кара-Атанае, родом из Лариса — познат под именом „Чам.“ Пошто ветјера турске чиновнике, обрати се на полуострв атошки, да би придобио за своје дјело и калуђере. Хиландар бјеше први манастир пред којим се са својом четом заустави, рашири шаторе у маслиновој бапти, јер у манастир нико не бјеше пуштан, само је храна из манастира по

другу годину свога живота. У првој години старала се да пред своје мале читаоце изађе у што љепшием и укусијем руку; да их што више забави и научи; да им да што више тако потребне духовне хране, која би допуњавала оно што у кући и школи не добију. Можда се у томе и није успјело колико се жељело; разне неводе, с којима је свикано издавање оваковог листа, сметале су и „Листи“ да се не појави овако, како је жељело уредништво њено.

Но што се није могло учинити у прошлој години, уредништво се нада да ће се моћи учинити у овој. Жеља је уредништва да „Листа“ у овој години буде љепша, савршенија; да буде право врело, на коме ће се њени мали читаоци напјати одабраним научним, моралним и забавним стварима, удеиеним према њиховом схватању. Тога ради уредништво је умолало и неке вишеије наше књижевнике, да лист помогну својом сарадњом; а постарало се да јој и цртач даје што љепше слике.

Уредништво ће, такође, обратити велику пажњу на техничку нареду листа, као и на тачно разнашљање; и одредило је и цијену тако нијеку да га могу сиромашнији држати.

Препоручујући родитељима свој лист, уредништво се обраћа г.г. учитељима, свештеницима, наставницима средњих школа, и свима пријатељима дјечјим, да скупљењем претплате, помогну овај лист.

На десет претплатника уредништво ће дати, уз своју благодарност, и један лист на поклон.

Цијена је листу: годишње: 4 дин.; полугодишње: 2 динара. „Листа“ ће изајити крајем сваког мјесеца. Претплату за прво полугође треба до 25 ов. м. послати.

Писма се шаљу уредништву, а претплата г. Миленку Марковићу, секретару министарства просвјете, а може се претплатити и код еију пошта.

У Биограду, јануара 2895.

Власник и уредник „Листе“ Миленко Марковић.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Шта вриједи боља обрада земље.

Когод има поље јачега појма о пољској привреди, зна и колику вредност има боља обрада земље.

Ја ћу овдје запјети о томе само један мали примјер:

Како је ова година била врло сушна, то је, као што је познато, била врло неповољна за све усјеве и поврће.

Моји сељаци саде кукуе у торињу, једанпут плитко прерану или преконану и то онда преконавају кад оће да га саде, обично по киши, на се по таком времену земља мокра и буената утаба а кад огрије сунце, енече се и стврдне, доише ријетко га који окопа. Сад ако се деси љето угодно и чешће кише, нешто и буде, иначе слабо. Тако саде и остало поврће. Тако су радили и прошлого љета, на како је била суша, то су јесенае имали купуса неки само шевица а главница готово ништа, а многи

потреби издавати. Други копак његов бјеше Кареза, гдје капетан сам одеједи у портау, у којем се „антироторови“ нијесу више задржавали; уз себи шевири, најми људе и етаде наређивати дајбине на манастире за надржање војске.

У том допре глас да се турска војска приближије Светој Гори и с тога завлада велики страх. Околни народ разбјежа се по шумама манастирским и поју крином долажаху пред каише манастирске да траже хљеба. Кара-Атанае ријешено се да подијели мекдан с турцима. Он је имао у својој чети око 800 наоружаних војника, међу њима највећи дио младих калуђера, грка и манастирских чланица. Пенод „Mogale vigne“ на пољани хиландарског метоха „Кунице“ удогори се својом четом Кара-Атанае, јер ово мјесто заклања брдо шумом покривено. Но започети бој не потраја дуго. Неколико влотуна избачено би са обје стране и чета Кара-Атанаеова сва се разбјежа шарећи међу калуђерима глас, да ће турци све манастире разорити и калуђере побити.

Паша прије с војском Хиландару и ту се утворио. И насташе преговори с пашом и Кара-Атанаеом. Преговори протекоше се читав мјесец дана; посредник међу њима бјеше архимандрит хиландарски Софроније. Паша је тражио да бунтовници који се бјеху поново прикучили у Карези напусте Свету Гору, иначе да ће поново с војском поћи против њих, и тада неће штећети ни манастире ни калуђере. На велику молбу и навјаливање светогорских калуђера, остуни Кара-Атанае од своје наредбе, укрца се са својом четом у француску лађу, којом се у Грчку одвезе. На неколико година доише умро је Кара-Атанае у Биограду, гдје га са војним почастима погребеше.

Паша дође до руке кореспонденција Кара-Атанаеова из које сазнаде, да су у устанку и неколико старјешина из разних

га никако и немају. Остало поврћа такође готово ништа немају, те морају куповати.

Ја садим кукуе у проиод-јесење торице, које одмах дубоко поорем или преконам, на тако осташе цијеле зиме и прољећа док буде вријеме сађењу купуса и др. поврћа и онда пререм, те се земља са љубретом измијеша и испити. Тако је земља мекка и тропина. У њу посадим кукуе редовно т. ј. ни често ни много ријетко, на га 1—2 пута залијем док се прими, кад буде подрастало окопам и ако буде потреба још који пут залијем. Тако радим сваке године и свакад ми је купусе много бољи по у осталих мојих сељака, и друго поврће, на тако сам радио и ове године. У вријеме највеће суше заливао сам га један пут два јер немам воде близу, али је због велике жеге слаба вајда била. Тако је све чамило до почетка августа а слабо расло, док није киша пала и земљу добро навлазила а од тада је све почело боље расти и расло до Митрова-дне, и било ми је купуса обичног „сељачког“ главница до 1 и по кило, а крушнијег „банчованског“ и преко 2½ кило, роткве 1 к. и 400 гр., репе од 800 гр. тако и цвекве; морске репе „чичоке“ коју сам по кукурузу еијао у јачу и дубље орану земљу, било је на једног оцака по 4 и по кило, и то све овдје у овој брдој. доста слабој и доста ладној земљи и на овој сушној години, без заливања и веће њете. Тако што родно ми је прилично и лук, а и кукуруз и други усјеви, бољи су по вод осталих, а да је јаче снаге и ересташа, све би још боље могло бити.

Овај мали примјер износим сељацима ове околине и других крајева, шта вриједи кад се земља боље и на вријеме обрадује.

(Стање руског земљодјелства и учи

њене му олакшице.) Стање земљодјелства у Русији за последњих година не даје нам ни најмање утјешну слику. О текним посљедицама усљед сувишног задужења појединих грађана свједочи најбоље обимаа свеска, коју је ових дана пустила у свијет племићка аграрна банка, у којој су енесци побројани и наведени сви случајеви пољских добара, која пропадају. У том списку уведен је читав низ племићких породица из 47 руских губернија. У погледу на тај жалосни појав, манифест руског цара Николае II добија у толико већи значај, пошто се тим манифестом, издатим на сами дан свадбе му, обећава знатно олакшање као малим племићима, тако и потребитих сеоском свијету. Имана, која су задужена код племићке банке, а ието тако и код сељачке, добила су знатно олакшање у томе, што су им смањене почасне отплате. Код племићке банке дужници, који имају позајмицу у злату, платиће од сада интересе са једним процентом мање. Доживцима код нарочитог одбора племићке банке учињена је опет та олакшица, што им је смањен интересе и отплата за пола процента, осталим за четврт. Посљедица је та, што ће дужници племићке банке платити у роковима од ето рубаља четири процента а код сеоске банке четири и по.

За сеоско етановништво, осим смањивања рокових отплата код сеоске банке

манастира учествовали и устанике помагали; за казну влада турска забрани им, да не смију испуцати из манастирских метоха у манастир посетити, те тако калуђери буду принуђени цијелу годину јечем хљеб јести.

Три мјесеца трајало је ово бурно доба, које је етало манастире не малих држава, али се ипак доста добро по њих окопало. Назван Св. Горе бјеше далеко горе, јер тамо пламцаху обје стране и турци и устаници. На све стране села опљачкана и поваљена, женска чела без чашћена и друга разна зла и невоља вршена.

У борби за црквену независност г. 1858—1872, која цијелу Бугарску држаше у грозавном етању, судјеловао је и манастир Хиландар посредно преко својих духовника, који агитоваху по свој земљи противу турске управе.

Последњи руско-турски рат донесе штетних посљедица атошким манастирима. Читаву једну деценију побожни путници не посјећиваше Св. Гору; тек од скоро почеше долазити и то у малом броју. Пређе се скупљало о сабору Хиландарском, о Божићу и Ускресу по неколико стотина побожних Бугара, сад их једва дође до ето људи и то само о Ускресу. Услед тога смањеше се и приходи манастирски, јер путнички прилози и поклонив бјеху вајда један знатан извор манастиру, тим више што без велика труда и жртава долазише. С тога се недостатак поче покривати приходом од шуме манастирске, правени угал за извоз. Но пошто се на то више не ече горе по што нарасте, мораће се и тај извор ускоро напустити, и тада манастиру не остаје ништа друго по да се за своје научтене метоке више заинтересује од војих ли калуђери можда лијено живјети, кад би се петима више пажње и жртава од стране браства и управе поклонило.

(Наставиће се.)

и разних других олакшица, од велике је важности царско наређење о оснивању парочитог капитала до 50 милиона рубаља од којих ће се новача давати само земљорадницима искључиво на куповину земљишта или побољшање стања или у опште.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 27 јануара.

(Парастоси.) Поводом годишњице смрти блаженопочившег Митрополита Илариона била је у влашкој цркви литургија са парастосом за покој његове племените душе, у присуству многобројног грађанства. — У недељу је давала царско-руски мисија парастос за покој душе Н. К. Гирса, руског министра спољних послова. Парастос је отслужио Високопросвештени г. Митрополит Митрофан са мјеснијем свештенством у катедралној цркви. Осим особља царско-руске мисије парастосу је присуствовао г. војвода Гаиро Вуковић, наш министар спољних послова са својим секретарима.

(Смрт Љуба Ненадовића.) Његово Височанство Господар примио је у недељу денешу од гђе Марије Станојевићке из Биограда, којом му саопштава смрт њезиног брата Љубомира Ненадовића. Другом денешом саопштио је ту тужну вијест нашем уреднику г. др. Видоковић из Ваљева, гдје је наш „Србо“ посљедње дане проводио као у свом родном мјесту. Тужни глас се одма распростро по Цетињу, учинивши велики утисак у грађанству, међу којим је славни покојник велику популарност био стекао за вријеме његовог борављења на Цетињу. — Његово Височанство Господар, исти дан, изразио је телеграфом Српској Краљевској Академији Наука, чији је члан покојник био, своје саучешће у жалости за омиљенијем и заслужнијем пјесником; а такође и сестри покојниковој гђи Стајевићки, врло утјешнијем ријечима. — Управа општине Цетињске замолла је Ваљевску општину, да је заступна при одавању посљедње почасте заслугом Србину, како боље зна. Друштво „Горског Вијенца“ и „Друштво Цетињске Читавнице“ изразило је своје саучешће породици Ненадовића у Ваљеву. Такође су управљене у Ваљево још неке денеше од приватнијех особа. — У понедељник општинска управа приредила је парастос за покој душе Пјесникове. Служили су три свештеника са дјаконом у катедралној цркви. Присуствовали су из Свјетлог Двора Његова Свјетлост Књажевић Мирко са својим ставником г. пук. Сумарковим и осталим пратњом; г. војвода Марко Мартиновић; цјелокупна општинска управа са великим бројем општинара; многобројно преставиштво друштва „Горског Вијенца“ а такође и „Друштва Цетињске Читавнице.“ Послије свечаног парастоса сви присутни упутили су се у „Зетски Дом“ са Њ. С. Књажевићем Мирком на челу, гдје је у дворани Читавнице г. проф. Живко Драговић говорио у славу покојникову. У колико смо могли заматити ово је у изводу била главна садржина те бјесједе:

Из храма Божијег, у који се мало час скупише, да се помолимо Богу за покој душе честитог србина Љубомира Ненадовића, скупише се опет и овдје, у овај храм просвјете, да се још једном сјетимо тога човјека, поштељака, србина и књижевника. Много је Српство имало мучних дана, а у тим мучним данима много је имало честитих синова својих, али без сумње ријетки су били онаки, какав бјеше наш општепознати и општељубљени „Србо“ — тај славни орачак, славне породице Ненадовића. Још од времена Петра II, он је владао био жељени и мио гост Црногорскијех Господара, а братски брат свакојему е реда Црногорцу. Љубо нас је у велике обвезао тијем, што је нашу браћу изван Црне Горе упознавао с њом, у оним дивним сликама из нашег живота; а лира његова потресала је свако наше бојинство од Норетве до Војане. Велика празнина остаје онамо, ће Љубомира нестaje, а тежки бол обузима душу, кад промислимо, да њега више нема; али на жалост тако је, — те нама не остаје друго, него да и овдје

испунимо паш дуг према њему и да ре- чемо, да му вјечни и славни знамен међу нама буде.

Сви присутни пошатише ове ријечи са клицањем: „Слава му!“ А Њ. С. Књажевић Мирко надостави неколико племенитијех ријечи, и показујући на Љубину гроб Владике Рада, заврши: „Љубо је реко његов друг што онамо горе почива: *Благо томе ко до вијек живи! Имао се рашти и родити.*“

(Личне вијести.) Г. Аргиропуло, парско-руски министар при Свјетлом Двору, отпутовао је преко Скадра у Опљив, гдје ће неко вријеме провести у својој вили, у оном благом поднебју; а г. Вурцел, секретар царско-руске мисије у Крф. — На мјесто отпутованијег секретара аустро-угарске легације, г. Калемберга, дошао је барон Гуденус, који је имао част да већ буде престављен Његовом Височанству Господару.

(Одикована.) Његово Височанство Господар изволио је одликовати г. Јована Николића, судбеног чиновника у пензији, познатог пјесника-преводника српских народних пјесама на италијански језик, у Задру, и г. Карла Камзак, капелмајстора аустро-угарске регименте Вр. 84 — IV-јем степена Данилова реда; а г. Крета В. Мартиновића и Вука III. Пејовића, машинисте на „Јарославу“, V-јем степеном истог реда.

РАЗЛИЧИТО.

(† Маршал Канроберт.) Франеоз Серген Канроберт, био је посљедњи маршал из доба друге француске царевине, и један од оних војника, који је још неки зрак војничке славе придонио Француској. Канроберт је рођен 9-ог јуна 1809 г. у Ст. Цере у департаменту Лот, и у 17-ој години ступио је у војничку школу од Ст. Цира, коју је оставио као прост војник. Одма за тим постаде потпоручником у 47-ом пјешадијском пуку, у години 1835 оде у Африку, гдје се при експедицији за Маекру одликовао и постао капетаном. При јуришу на Конгостине буде рањен у ногу а уједно и одликован орденском почасне легије. У години 1846 буде наименован за потпуковника, а у години 1847 постаде пуковником 3-њег пјешадијског пука. Како на челу ове војске тако и доцније као командант зуавског пука побједно је више пута Аране и Кабиле. Произведен за генерала, предводио је Канроберт у години 1850 експедицију против Нераха и освојио за 7 сати тамошњу тврђаву. Када је Луји Напулеон постао предједником републике, наименује Канроберта за свога ађутанта. У Криму је предводио Канроберт прву дивизију и био је у битци на Алми, гдје буде поново рањен, што му није ни мало сметало да предузме главну команду посље маршала Арноа, и да 5 новембра 1854 предводи Зуаве у битци код Инкермана. Год. 1855 у мају, мораде Кароберт због лошег здравља, предати главну команду Пеллејеру, те се врати у Француску. У вапирној мисији пошље га цар из Париза у Шведску и Данску. У војни 1859 год. предводио је Канроберт трећи војни корпус, на челу ког је код Мађенте и Солжерица задобио маршалско достојанство и велики крст почасне легије. У рату са Немачком год. 1870 бјеше окоњен Канроберт са Макмахоном у Мезу и посље капитулације одведен у Немачку. Вративши се у Француску, повуче се Канроберт у миран живот и тек у год. 1876 ступи као кандидат у Лотском департаменту и буде изабран у сенат. Други пут у год. 1879 пропаде Канроберт у Лотском департаменту, а посље ступи као кандидат у Шаранти, гдје буде у почет војске опет изабран. Због своје дугогодишње болести није Канроберт више припадао сенату. Маршал је био ожењен са једном Шкотском дамом, са госпођицом Магдалад. Истом прије неколико дана царица Евгеија у своме пролазу кроз Париз за предгорије Мартиново, потражила је маршала на његовој смртној постељи.

(О Китају.) Говорећи о Китају, гријешило би се кад би се казало, да та земља није подобна за какав даји развитак и да је противна јевропској култури. Јевропљани, који су многе године провели у Китају, противно тврде. У Јевропи слабо обраћају пажњу на то, кад је у Јевропи владало дивље варварство. Међу тим Јевропа се брзо изобразила за кратко вријеме, а Китај се развијао постепено на свом основу.

Још у четвртном столећу по Христу Китајци нијесу знали за друге изображене

земље, као што пи јевропљани нијесу знали да има китајска култура. И данас Китајци исто тако презиру јевропску културу, као и Јевропљани китајску. Још 1840 год. Китајци су вјеровали, да они владају цијелим свијетом, па кад су морали да плате Инглезима ратну накнаду у некимским службеним новинама то се на овај начин објавило: „Сиромашни, изгладњели риђокоси странци дошли су из своје јадне земље милосрдном китајском цару, а овај, сажаљевајући их, даровао им је ту незнатну суму, да имају чиме да купе хране.“

Тада је Китај још дремао, увјерен да он влада свијетом, али су га догађаји пробудили и сад он већ више не спава, ако и не хита са усвајањем јевропске културе, него хоће мало по мало да види, шта је од те културе за њега и шта ће му бити од користи. Па збиља, да ли Јевропа може да докаже Китајцима, да њена просвјета доноси народима срећу. Високи развитак технике и знања бацио је Јевропу у нешто социјалне, за која Китај не зна. Јевропа се хвали својом праведношћу, а Китајци имају у тој пој по све друкчије мишљење, као што се види из књиге китајскога дипломата Цен-Кин-Тонга, који каже, да су Јевропљани спреам Китаја а страшно покварени. Зар онда да се чује: „Ако Китајци воле своју културу и неће да пу туђини газе? „Китајски зид“ помиње обично као символ државничке кратковидости и глупе усамљености; а зар то не показује и изображене сјевјероамеричке Сједињене Државе, кад издају закон о прогонству Китајаца.

Норвежанин Кушерон Амот, који је служио на китајској флоти, каже, да су Китајци људи мирни и погодни, ако их нико не напада. Они не маре за војничке ствари и трпе сваку вјеру. Они нијесу противни јевропској култури, само неће да им у земљу долазе Јевропљани гомилама. Искуство са различним мисионарима нау чило их је томе. Зато Китајци, желећи да се користе јевропским успјесима у војничкој струги, примају стране официре само као инструкторе и организаторе, али им не дају никакву власт, ни команду.

Иначе они усвајају просвјетне на- претке. Телеграф и жељезница њима је сада ствар, која треба да се заводи. У осталом сами Јевропљани у неколико су криви да им Китајци не вјерују. Кад је Китај још сањао о својој власти над цијелим свијетом, дошли су Инглезии са својим топовима и нагонили су га на некоје повишавајући услове, као на пр. да странци који живе у Китају не подлежу китајским законима. Гдје је тога, тамо у земљу не може бити права реда. За то у Китају и претпостављају да се задовољавају користима јевропске културе у толико, у колико је она приступна самим домородцима уз помоћ неколиких јевропских организа- тора.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ПРИЗ, 21 јануара. — Флоран је тражио разјасњења о уговору ин- глеско-италијском односно Африке. Ха- нато је одговорио, да је Француска учинила формалну резерву односно Ха- рара. Влада неће напустити мрве права Француске на африканском континенту.

ШАНГХАЈ, 21 јануара. — Ја- понци су узели Вајхајвај.

ЦАРИГРАД, 22 јануара. — Ап- тим митрополит острва Лима и Кадима, изабран је за екуменског Патри- јарха.

ПРИЗ, 22 јануара. — Пападај неких заступника на уговор са ингле- ским друштвом за пренос неког дјела ратног материјала на Мадагаскар, ми- шистри рата и мрнарине и Рибо одби- ли су, бранећи уговор. Вотиран је дневни ред, који је Рибо примио.

ПРИЗ, 23 јануара. — Спровод Канробера величанствен. Министар ра- та држао је говор, у ком је споменуо кримски рат, велећи да је из крви проливане у Криму никла солидарност Француске и Русије за уздржање је- вропског мира. — Рошфор се вратио дочекам овацијама свјетине.

ХИРОШИНА, 23 јануара. — Преговори о миру наплазе на потеш- коће. Јапон је одбио преговоре и по- звао Китајце да одлазе.

СОФИЈА, 24 јануара. — При пакпаднијем изборима за сабрање по- бједно је Каравелов.

БИОГРАД, 24 јануара. — Апелациони суд повисно је казну Чебичцу на три године, а спустио на двије године Таушановићу, Станојевићу, и Ружићу.

РИМ, 24 јануара. — Торпјелл је наименован за посланика у Паризу а Куртопаси у Петрограду.

АТИНА, 24 јануара. — Услед гласа, да се у Цариграду појавила ко- лера, наређена је квараитина пет дана за доласке из Цариграда.

ЦАРИГРАД, 25 јануара. — Зва- нично је констатирано 6 случајева колере; два смртна.

ЈОКОХАМА, 25 јануара. — Ја- понци су узели Вајхајвај.

ЛОНДОН, 25 јануара. — Пре- стони говор констатира пријатељске односе с велесилама; жали рат јапон- ско китајски, који ће Краљица радити да умири са велесилама. Односно ек- сцеса турске војске регуларне и пере- гуларне противу Јермена, Краљица је сматрала умјесно, да учини кораке у сагласју са велесилама код Порте. Султан је изјавио готовост, да строго казни кривце, и послао на лице мјеста комисију, у пратњи делегата велесила.

ЛОНДОН, 26 јануара — Хар- курт изјавио је жалост за Цара Алек- сандра; нава се, да ће његово миро- љубије прећи на његовога наследника.

БУКАРЕШТ, 27 јануара. — На- ређена је квараитина за доласке из Цариграда, услед колере, која се ту појавила.

ЛОНДОН, 27 јануара. — Греј је изјавио, да није умјесно, да се публи- цирају додументи односно Јерменске, док комисија не сврши свој рад изви- ђаја у Сасуну, што је влада обрекла Порти.

ОБЈАВА.

Кућа пок. Богдана Мемедовића налазећа се уз кућу попа Ђоке Ми- јушковића у новој вароши у Никшићу, продаје се на јавном аукцији за из- миру његових дугова, зато се позивају сви они који би жељели именовату кућу купити да се пријаве код овог Суда најдаље до 11 априла ове 1895 године, јер ће се кућа тога дана усту- пити ономе који највишу цијену за њу понуди.

Никшић, 13 јануара 1895.

Број 13.

Управитељ вароши Никшића

Ђуро Ђеловић.

(1-3)

„СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.“

Расписује овим стјечај за сљедеће чиновнике:

- 1 директора.
- 1 главног књиговођу.
- 1 млађег књиговођу.
- 1 благајника.
- 1 подблагајника.
- 1 коресподента за српску и њемачку коресподенцију.
- 1 секретара.
- 1 ликвидатора (у мјесич. одјељењу).
- 2 чиновника (контаристе).
- 1 приправника.

Г.г. кандидати за ова мјеста нека се изволе јавити до 20 јануара о. г. (по ста- ром календ.) потписаном одбору.

Поред свједоцаба о стручној школекој спреми потребно је, да у преносу поднесу и сва остала документа о практичној извједбаности у раду, из којих би се могло видјети, гдје су до сада радили и с каквим успјехом.

У молби својој треба да означе за која се од горњих мјеста јављају, кад могу у дужност ступити и остале своје услове. Директор, благајник и подблагај- ник дужни су при ступању у дужност по- ложити кацију у готовом повцу или у напирма од вредности онолику, колика им је једногодишња плата.

Услов је за све, да морају знати српски и њемачки, а првенство ће имати они, који су поред добре школеке спреме дуже времена е успјехом радили у повча- ним заводима, који владају и другим стра- ним језицима, а за секретара и корespo- дента они, који и стенографију.

У Загребу, 5 јануара 1895.

ПРИВРЕМЕНИ ОДБОР

ЗА ОСНИВАЊЕ

„СРПСКЕ БАНКЕ У ЗАГРЕБУ.“

(3-3)